

FEDERATIUNEA

Diurnala politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Luni-a, Mèrcuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminèti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Inserzioni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesca care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Cancelari'a Redactiunii:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32

Locuinti'a Redactorului:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramisi si republicati se
voru arde.

Pest'a, 19 april. 1868.
1 maiu.

Un'a d'intre cele mai interesante siedintie, câte a tienutu cas'a represintantiloru Ungariei de la Pasci incoce, a fostu siedinti'a de la 29 apr. In acesta siedintia a deca s'a incunoscintiatu cas'a, câ Cosiutu si-a depusu mandatulu. De aci se escâ una lupta infocata intre stang'a extrema si intre parti'a guvernamentale. Cea d'antâiu pretindea cu veemintia sê se cetesca scrisorea, ce Cosiutu a adresatu presiedintelui, in acesta privintia; era drept'a recourse la regulamentul casei opintindu-se a demustrâ d'in intielesulu aceluia, câ stang'a n'are dreptu sê pretinda cetirea acelei scrisori. Urm'a a fostu, câ, pre basea unei contielegeri precursive a clubului majoritâtii, scrisorea d'in cestiune nu s'a cetitu. Facutu-si-a parti'a dominitoria vre unu servitiu prin acêst'a, séu d'in contra a mai invapaiatu animele cosiuthianiloru, necunoscându cuprinsulu acelei epistole, nu se pote afirmâ cu securitate.

In câtu inse cunoscemu cu totii parerile lui Cosiutu, si d'in câte transpira despre cuprinsulu epistolei, in care s'ar' dîce „câ elu (Cosiutu) nu pote sê iè parte in una dieta tradatoria de patria“ s. a., suntemu de parere, câ parti'a de la potere, neiertându sê se cetesca, a manatu apa pre mor'a celei alalte partite, cu atâtu mai virtosu, câ câli pentru publicaarea acestei epistole suntu destule, asiè dara ea nu va remanè necunoscuta de aderintii lui Cosiutu, cari, sciindu câ parti'a guvernamentale a opritu cetirea ei, i voru da numai mai mare pondu, — se voru intarî incredintia, câ tém'a majoritâtii de Cosiutu este in crescere, impregiurare, ce ne face a crede câ intemplamintele de la Félegyháza n'au sê fie cele d'in urma, precum n'au fostu neci cele d'antâie. —

Maiestatea Sa emise unu autografu prè'naltu, in intielesulu cârui-a, oficirii imp. reg., — carii in urm'a intemplamintelor de la anii 1848, si-pierdusera dreptulu de pensiune — suntu restituiti in pierdutulu loru dreptu. De aci d. Iocai, redact. diurn. „Patria“ si-ià indemnu si intr'unu articlu intitulatu „Regele dâ dreptu opositiunei“, vorbindu de propunerea lui C. Tisa, facuta inea in iuniu a. tr.: ca honvedii sê se preveda d'in mediulocce tieriei, traduce amintitulu autografu in modulu urmatoriu „Noi, regele Ungariei, aprobâmu dorintia credintiosului Nostru Colomanu Tisa, care a espres'o la an. tr. in dieta in privintia provoderei oficiriloru honvediloru.“ Cetitorii nostri si-voru aduce aminte câ propunerea lui Tisa a fostu combatuta la tempulu sêu si de ministrii Horvatu si Andrasi. — D. Iocai deduce acum, câ prin resolutiunea de susu, tote argumintele aduse atunci contra propunerei lui Tisa cadu, si câ acea propunere s'ar' fi potutu primu inea in anulu trecut. „Pesti Napló“, vorbindu despre acestu actu, dîce „câ nu este nimene in Ungaria (intielege câte tierie se dîce câ se tienu de coron'a ung.) cârui-a presintele sê nu-i fia adusu balsamu pentru ranele trecutului;“ era deput. d'in senatulu imper., Skene, interpeleza cu privire la acestu actu pre ministeriu: sê spuna, daca a avutu cunoscentia de acelu autografu, innainte de publicarea lui; daca va face despusetiuni sê nu se ingreuneze prin acest'a finacele Translitaniei; daca nu se teme câ prin acesta despusetiune se va alterâ juramentulu de fidelitate alu militiei? Si noi, ai câroru parinti si frati au sangeratu pentru tronul si pentru patria, si ai câroru orfani suntu considerati ca straini in tier'a loru, — noi la tote cele insîrate nu adaugemu nimic'a, — fâra tacemu, invetiâmu si acceptâmu.

Cumca translaitanianii inea nu sunt multiumiti cu constitutiunea dualistica, cu acestu productu contranaturale alu barbatiloru, cari sunt asta-di la pote-

re, ne dovedesce in destulu si conferintia poporale, ce se tienu dominec'a trecuta in Fünfhaus (una comuna langa line'a Vienei). La acest'a conferintia se adunara vre-o 5000 de omeni, si si-dedera, in modulu celu mai lamuritu, parerile loru despre constitutiunea austriaca, si prin urmare si despre cea austro-magiara, care nu e de câtu effuintia referintiloru incurcate si monstruose, cari domnescu de facia in intregulu imperiu dualisticu. Professorele Held incepù conferintia prin o cuventare, inspirata de sentiulu dereptâtii, si caracterisâ, in mai multe trasure, portarea preutiloru si a magnatiloru d'in cas'a domniloru; aretâ, in evidintia cea mai strabatatoria, câ atâtu intielegintia, câtu si poporul, cari sustienu statulu prin contributiunea averei si a sangelui loru, nu sunt represintate decâtu in unu numeru forte neinsemnatu, care este 1/4 celu multu. — Mai multi luara cuventulu, combatendu asemene defectele constitutiunei mentionate. In urma se statorira urmatoriele puncte: 1. Dreptu de alegere generalu si alegeri directe. 2. Etate de 21 ani pentru dreptulu de alegere si alegiveritate. 3. Una dieta constatatoria singuru d'in deputati si dreptu liberu de reuniuni. Incâtu aru consenti poporele Translitaniei la o constitutiune, basata pre asemene principie, da ca si-aru vedè adeca periclitare interesele prin ce-va centralisatiune, care ar' potè sê provina d'in acele, — este, vedi bine, alta intrebare.

Parerea nostra este, câ pre temeulu acestoru principie, cari fura enunciate in conferintia de la Fünfhaus, sê fie intrebate tote poporele, in dietele loru, a casa, unde, suntemu convinsi, si-voru pretinde autonomia pentru tote ramurile administratiunii cu privire la afacerile loru interne, si apoi nu voru intardâ de a-si precisâ si pusetiunea, care o voru avè fatia cu intregulu imperiu.

Parlamentulu austriacu si-a inceputu activitatea. Cas'a domniloru a primitu trei proiecte de lege, cari se referescu la organizatiunea administratiunei provinciali, la desfiintarea senatulu de statu si la sistemulu disciplinare alu judecatoriloru.

Proiectulu financiaru alu ministrului Brestl, este si acuma objectu alu discursului de tote dîlele. Comissiunea cercului de Neugedein lu-desfasiura intr'o petitiune a sa, ce o depuse in dîlele trecute pre mes'a comissiunei tieriei. Acêsta petitiune areta, câ in sensulu legiloru sustatatorie, proprietariulu fonciariu contribuesce mai multu de câtu 1/2 parte d'in veniturile sale, asiè, d. c. o proprietate de o valoare de 60,000 fl. care produce venitu curatu 1600 fl., dupa legile financiare d'in vigore, este supusa unei contributiuni de 600 fl., dupa proiectulu lui Brestl inse ar' solvi in contributiune 1302 fl. si proprietariulu nu i-ar' remanè decâtu 298 fl., séu, cu alte cuvinte, avendu cine-va o p oprietate cu pretiu de 60,000 fl. si cu unu venitu curatu anuale de 1600 fl., la suta ar' avè unu venitu de 49 1/2 cruceri. Unu atare sistemu de contributiune, dîce petitiunea, ar fi si celu mai neproporcionatu cu privire la proprietarii de case, la creditorii statulu, la comercianti etc. — e cu nepotintia, ca pana ce va durâ politic'a de asta-di, sê nu se imultiesca contributiunea.

Dieta Ungariei.

Siedinti'a casei magnatiloru d'in 27 aprile.

Siedinti'a se incepe la 12 ore.

Presiedinte: Giorgiu Mailatu; notari: c. G. Ráday si c. Szapáry. — D'in partea regimului au asistatu ministrii: Wenckheim, Lónyay, Gorove si Horváth.

Dupa autenticarea sumariulu siedintiei tr., notariulu casei represintantiloru, A. Radich, presinta proieptulu de lege referitoriu la sarcinele comune. — La ordinea dîlei este desbaterea proieptulu de lege

despre cumperarea dominiulu Gödöllő. — Proieptulu fu primitu fâra discutiune. Apoi s'a pusu la desbatere proieptulu de lege referitoriu la infintiarea camerelor comerciale si industriale. Numai la §. 27 s'au facutu unele observatiuni, dupa cari si acestu proieptu de lege fu primitu cu unanimitate si fâra vr'una schimbare.

Proieptulu de lege pentru baterea baniloru ungueresci la propunerea baronului Senyei s'a datu unei comisiuni de 7 membri, pentru ca sê lu reveda.

Proieptulu de lege referitoriu la sarcinele comune fu primitu.

Siedinti'a se suspinde pre 1/2 ora, candu redeschidindu-se s'a datu voturile pentru comisiunea de 7 membri, cari voru vedè proieptulu de lege despre baterea baniloru ungueresci. Dupa alegerea acestei comisiuni autenticandu-se procesulu verbalu alu acestei siedintie, presiedintele radica siedinti'a la 3 1/2 ore d. m.

Siedinti'a casei deputatiloru d'in 27. apr.

Presiedinte P. Siomsiciu, notariu L. Horváth.

Dupa autenticarea procesulu verbalu alu siedintiei trecute presiedintele presinta scrisorile sosite, si mai multi deputati recumenda unele petitiuni a le cercuriloru alegatorie respective.

Al. Csiky interpeleza pre ministrulu de interne in privintia desfiintarei clubulu democraticu d'in Pest'a. Ministrulu Wenckheim promite, câ va respunde mai tardiu.

Trecundu-se la ordinea dîlei sedâ cetire a trei'a ora proieptulu de lege referitoriu la votarea provisoria a dârei directe si indirecte.

Dupa aceste referintele comissiunei pentru budgetulu casei cetesce raportulu privitoriu la organizarea cancelariei stenografice. Cu privire la obieptulu d'in cestiune G. Varadi face urmatoriulu proieptu de decisiune:

Cancelari'a stenografica dietala va fi permanenta. Diet'a incredintieza celor doi presiedinti organizarea cancelariei. Presiedulu va denumi stenografi d'in individi apti, cari au depusu esamenu d'in stenografia.

Numerulu stenografiloru si solutiunea loru se decide in urmatoriulu modu:

doi conducatori	à 2000 fl.	= 4000 fl.
unu redactoriu de diurnu	„ 2000 „	= 2000 „
patru revodietori stenografici	„ 1500 „	= 6000 „
10 stenografi ordinari	„ 1000 „	= 10,000 „
doi	„ 480 „	= 960 „
scriitori si recuisite de cancelaria		1800 „

Stenografii denumiti sunt funtionarii dietei si sunt provediuti cu salariu anual; au dreptu de pensiune; in restempulu candu diet'a e amanata séu pauseza, stenografii voru stâ supt despusetiunea ministeriului.

Radich e insarcinatu a duce acêst'a decisiune la cas'a magnatiloru.

Nefindu altu obieptu pusu la ordinea dîlei siedinti'a se radica.

Siedinti'a casei deputatiloru d'in 29 apr.

Presiedinte C. Szentiványi, notariu L. Horváth; d'in partea regimului a fostu de fatia ministeriulu intregu afara de Balt. Horváth.

Dupa autenticarea procesulu verbalu alu siedintiei tr., notariulu casei magnatiloru, c. G. Rálay presinta proieptele de lege votate in siedinti'a casei magnatiloru de la 27 l. c.; se ieu spre sciintia.

Presiedintele anuncia, câ dep. S. Vucovicu si-a depusu mandatulu, asemenea in una episto'a adresata presiedintelui dietei si-depune mandatulu si L. Cosiutu. Al. Csanády poftesce, ca sê se cetesca testulu epistolei lui Cosiutu (sgomotu si risetu mare in drept'a). J. Iustu provocandu-se la regulamentul casei § 54 se declara in contra cetirei. C. Bobory, Deachi, Halász si Csanády urgeza cetirea inse in daru, câ-ci presiedintele punendu cestiunea la votu, majoritatea casei se scola in contra cetirei.

Presiedintele presinta petitiunile sosite mai de curundu. — Raportorulu comisiunei verificatorie cetesce raportulu comisiunei prin care se verifica deputatulu E. Simonyi. Se primesc.

I. Somossy interpeleza pre ministrulu de interne, in câtu este adeverata faim'a latita, câ cutare Stahlberg ar verbuà in tiera pentru legiunile papali si câ acêst'a s'ar' intemplâ cu invoirea guvernului. — Mini-

strulu Wencheim dechiara, că guvernulu nici candu n'a datu una asemenea concesiune si daca este ce-va adevăratu d'in faim'a aceea, va face pasii trebuincioși pentru a împedecă ori-ce încercare si va scl' pedepsi pre cei vinovati.

J. Justu cere a se pune la ordinea d'ilei raportulu petitiuniloru in caus'a căliloru ferate.

Presedintele suspinde ședința pre putienu tempu. Cam la una ora d. m. șosescu urmatoriile legi șantionate: despre inarticularea dominiului de Gódöllő, legea provisoria despre sarcinele comune, si legea despre publicarea legiloru. Legile aceste se șotescu si se publica, éra A. Radich e insarcinatu a le duce la casa magnatiloru.

Ministrulu Lónyai respunde la interpelarea lui B. Keglevich in privința cumpărării tutunului d'in partea erariului. Cas'a a ascultatu cu mare atentiune vorbirea ministrului; interpelatoriulu si-a sustienutu dreptulu de a face câte-va observatiuni la respunsulu lui Lónyai. — Ședința mai de aproape va fi la 1 maiu.

Ședința casei magnatiloru d'in 29. aprilu.

Presedinte G. Mailatu, notariu b. J. Nyári. D'in partea regimului au asistatu ministrulu Wencheim.

Asociatiunea rom. aradana.

In Ședința a V. (ordinaria) a direptionei asociatiunii nationale aradane pentru cultura poporului romanu ținuta in Aradu in 19. aprilu nou, 1868. s'au pertratatu urmatoriile:

Nr. protoc. 39. Nou alesulu notariu alu direptionei Petru Petroviciu si-a ocupatu postul cu inceputulu lunei aprilu.

Nr. 40. Se incunoscintieza, că parastasulu orenduitu pentru repositulu Georgiu Pop'a, fostulu comite supremu — vice-presedinte si membru fundatoru alu Asociatiunii, s'a ținutu la terminulu deșeptu pe 28. martie a. c. si șeselo recarute la acest'a ocaziune se acoperira d'in contribuiriile mai multoru cetățeni si amici ai repositului:

Nr. 41. 1. Cu fiintulu anului pana la adunarea generala a remasu in Cassa

Cassa	197 fl. 60 cr.
2. De la adunarea generala pana acū a incursu in Cassa	1566 „ 90 „
deci sum'a totala e	1764 „ 50 „
D'in această suma ca capitalu nedisponibilu a incursu	1136 „ 30 „
Ce subtragendu-se remanu	628 „ 20 „
D'in care pana adi erogandu-se.	524 „ 56 „
Remane disponibilu	103 fl. 64 cr.

Nr. 42. D. protojude comitatense Georgiu Constantini oferindu 150 fl, unadata pentru totu deun'a, cere a se primi de membru pro vietia alu asociatiunii, ceea ce prin votisare se primesece cu totalitatea voturilor.

Nr. 43. Notariulu direptionei Petru Petroviciu se roga ca se fie consideratu si pe viitoriu de membru alu asociatiunii renouindu-si ofertulu anualu de 2 fl. v. a. pe anii 1867, 1867¹/₂ si 1868¹/₂, prin dechiaratiune in scrisu. Conclu-

su: se dechiara de membru ordinariu alu Asociatiunii pe anii amintiti.

Nr. 44. Directionea despune ca comisiunea insarcinata cu facerea unui proiectu in privința creării corcuriloru de colectanti, se grabesca a gata operatulu si a-lu substerne pre șied. viit, ce se va ținē in 3. maiu, a. c.

Nr. 45. Dlu fiscalu Lazaru Ionescu, ca plenipotentiatu alu direptionei in caus'a lasamentulu mostenitu de la repositulu Iovu Cresticiu face cunoscutu: că de la inspectiunea finantiara d'in Aradu a primitu o provocare de a se plati d'in partea asociatiunii procentuarea dupa legatulu testamentariu facutu in favorea Lenei Zsak, a careia locuintia nu se șocie; cere deodata a se da indrumare in privința acest'a: Conclusu: Fiindu că Lena Zsak, dupa șcirca direptionei acestia, se afla locuindu in comun'a Berecheiu si fiindu că greumentulu procentualității cade pe aceea-si: D. fiscalu alu asociatiunii se insarcineza a face fără amanaro o reclamare corespundietore la respectiv'a inspectiune finantiara.

Transilvani'a.

Impartesiri d'in ținutul Sibiiului.

Fiindu că acum scriu la „Federatiunea“ mai antăiu, concedu-mi, dle redactoru, a ti-descoperi, că ca in totu loculu, si pe la noi cșirea acestei foi a causatu multa bucuria si ne-a inmultitu șperantiile, că caus'a nationalității nostre va trebui totu-si se triumfeze.

Numele redactorelui ei, si numele ce acest'a a sciutu d'atātu de nimeritu foiei sale, sunt celu mai frumosu programu, ce pote se aiba asta-di unu diurnalu romanescu.

Asiē, „Federatiunea“ este, ce trebuie a se scrie asta-di pe știndartulu de lupta alu poporeloru Austriei, alu poporeloru oriintelui.

Onore barbatului, carele avu curagiulu d'a pune la noi mai antăiu man'a p'acelu știndartu. Nu vomu lipsi a ne grupu impregiuru-i si a ne luptu cu barbatia si perseverantia pentru ajungerea marelui scopu.

„Intrig'a, orb'a neunire“ si „viclenele uneltiri“, pe cari poetulu ardeleanu le apostrofase demultu, cu multa armaratiune, ca pe nesce rele ce submineza esistintia nationala, totu ele-su si adi, cari s'au lungitu in calea progresării nationala, ele sunt cari — incātu ne privesce pe noi romanii transilvaneni in deosebi — ne-au lipsitu asta-di de tota conducerea nationala.

Miscamintele d'iu vietia politica a poporului nostru se judeca adi numai dupa aceea, ce se petrece prin ținuturi in deosebi; că-ci o manifestare a dorintiloru natiunii ca atare, e totu asiē de neiertata, ca si in timpii cei negrii de barbaria. In tota Europa constitutiunala vorbele de „principiu nationalu, constitutionalismu, egalitate, libertate“ nicairi nu-su asiē luate in desiertu ca la noi. Ce se le faci omeniloru, daca, in locu d'a cunosece, că basea prosperității unui statu este deplin'a multumire a populatiuniloru lui, prefera a nutri foculu in spudia!

Ca cum decurgu trebile prin ținuturi, le șcim d'in diurnale; si acolo pedecile si cursele pentru poporulu nostru sunt cu miile. Inse daca d'in tote ținuturile, pres'a va fi atātu de pucinu informata despre câte se petrecu in acele, si pe facia si ntr'ascunsu,

precum vedu că e d'in scaunulu Sabiului, atunã potu dice, că dieu nu șcim noi inca unii de altii, pre langa totu numerulu frumosielu de diurnale politice ce avemu.

Indolenti'a, friculi'ta de sclavu, șiovairca șeu lips'a de resolutiune, dulcea „farniente“ ne voru ținē inca multu timpu in amortiel'a mortala de panacum.

Ca doveda la cele premise, permite-mi dle redactoru, a impartesi pe scurtu unele ștări de pe la noi.

I.

In cetatea ținutului nostru, Sibiiu, resiedu precum șcim, mai multe corporatiuni de insemnate pentru poporulu nostru; intr'acele si comitetulu „Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana ș cultura poporului romanu.“

Daca intrég'a natiune si-ține privirea incordata la lucrările acestui Comitetu, cu cătu mai vertos noi d'in nemidiloci'ta lui apropiare!

Adunarea generala de la Clusiu, prin alegerea de nou a acelu Comitetu, a avutu frumosulu scop de a-lu pune in pusetiune, ca se corespunda mai bine insemnatei sale chiamări.

In-cātu se va fi ajansu acelu scopu va dovedi viitoriulu. Trecutul scurtu de pan'acum ne infacisieză urmatoriile:

D'in partea presidiului s'a pusu indata la inceputu tota silinti'a, ca comitetulu se desfasiere activitate de toti asteptata, La antăia ședinția a acelu si a venitu d'in departare in su-si presedintele, a desemnatu comitetulu căile de manecare si a staruti cu energi'a-i indatinata pentru infintiarea foiei Asociatiunii, fara de care problem'a acesteia e nedeslegabila. Dar' pentru ca comitetulu nostru se nu iă un mersu pre rapede si se se potienesca, se nu desvolte o activitate pre mare si, obosindu-se, se i-fia reu, pot si ca se nu arunca vre-o umbra preste trecutu, — s'a formatu in sinulu șeu numai decātu la inceputu o pusetiune mica dar' energica. Acést'a nu voiă șcirea foiei, pentru că o vedeă impreunata cu legionu de greutāti nevingibile. Multamita manevreloru acelu opusetiunii, cinci ședinție lungi si ostentorie, ordinare si extraordinare, se cerura pentru deslegarea definitiva a intrebării foiei. Ședințiile acele fura atātu de interesante, incātu ar fi meritatu, ca presidiulu se fi pusu unu ștenografu si se le infacisieză publiculu in intregulu loru, asiē dupa cum decursera; căci, Domne! căta lipsa avemu d'a ne cunosece omenii si că-ci protocoalele acelor ședinție, pe cari ni le va aduce de șiguru „Transilvani'a“, nu credu se infacisieză o adevărata icona a acestor'a.

In urma cei cari credu in „Voiesce si vei potev invinsera, si foia asociatiunii ese asta-di sub numele „Transilvani'a“, condusa de celu mai esceinte condeiu alu Romaniloru de d'incece. Adevăratu, unii ș mai mangia cu șperanti'a, că acést'a foia nu va pot face sama de unu numeru de ajunsu de abonati, ca ș pota subsistă si asiē mai curendu ori mai tãrdiu va incetă, pentru ca astumodu Dloru se aiba c'o doveda mai multu despre inal'ta prevedere, ce șosiedu

F O I S I O R A.

Litterae Fundationales.

(Urmare.)

§. XXIII.

Inter omnia, (modalitatem?) augendorum capitalium §. II-a et IV-a superius pro cinsura indigitata, per continuam proventuum, et interusuriorum capitalisationem, serio, et vigilantissime dignabuntur successoris mei metropolitae Albo-Iulienses cum suo presbyterio, sive capitulo, et adhibendis illustrioribus laicis viris nationis nostrae, observare, et eorum succrescentiam promovero; in quem finem dignabuntur omni anno, aut saltem biennio, convocatis ad hoc etiam illustrioribus viris laicis, unam seorsivam consultationem celebrare.

Nam etsi plerisque, qui tantum de praesenti gaudere, et felicitatem, aetateque unius nationis, felicitate, aetateque unius singularis individui metiri solent, modalitas haec, quae tantum post multorum annorum decursum productura sit, et certe, et infallibiliter, et secure etiam producet uberius pro universo clero, et populo nostro emolumentum, et fructum ditioem, — displicebit; et multi forsitan, qui tantum praesentia tempora et emolumenta, non etiam futura aestimant, murmurabunt; sed qui serio iudicio negotium pendunt, et videbunt quod posteritati, miseroque clero, et populo

Litere fundationale.

(Urmare.)

§. XXIII.

Urmatorii mei, metropoliti de Alb'a-Iulia, d'impreduna cu presbiteriulu șeu capitolulu loru, si cu barbatii mireni mai renumiti, cari sunt a se intrebuintia d'in sinulu natiunii nostre, voru binevol a observu, cu privire la inmultirea capitaleloru, cu incordarea si veghiarea cea mai mare, intre tote altele, modalitatea respectata la §§. II. si IV., capitalisandu adeca neinteruptu veniturile si interusuriele, si promovandu in acestu modu inmultirea aceloru-a. Deci voru binevol a ținē in totu anulu, șeu celu putienu la doi ani, o consultatiune deosebita, fiindu conchiamati spre acestu scopu totodata si barbatii mireni mai renumiti.

Că de-si cei mai multi, — cari sunt indatinati a gustu numai presentele, si a mesurarea fericeia si etatea unei natiunii cu fericeia si etatea unui individuu singuratieu, voru fi neinductivi de acést'a procedura, care nu va fi productiva de cătu dupa decurgerea mai multoru ani, candu intr'adeveru va si produce, negresitu si cu tota șiguretatea, unu folosu mai mare si fructu mai rodite pentru intregulu cleru si poporu alu nostru; d'icu, de-si multi, cari nu pretiuescu decātu tempurile si foloscele presente, er' nu si cele venitorie, voru fi pote nemultiimiti; — inse acei-a, cari cugeta si judeca mai seriosu, se voru convinge că, prin o capitalisa-

nostro, — cui exiguo subsidio sublevari, vix etiam de praesenti possit, — interjectis non adeo multorum annorum intervallis, — sedula, diligentique et semper suo tempore efectuanda capitalisatione omnium proventuum et interusuriorum — non obstantibus pensionibus, stipendiis, et salariis (quae vigore §. IX-ae et X-ae statim post mortem meam currere et exsolvi debent), (capitalia?) ad summam 450,000 fl. v. a., ex quorum interusuriis, beneficia, §. IX-a specificata, dari statim poterunt, — accrescent, et per sedulam, successivamque actionem capitalium, intra spatium unius vel duorum saeculorum obtinebit clerus, et populus noster unam foundationem habentem unum capitale unius, vel etiam duorum millionum florenorum, quod pro clero, et natione nostra, ingens, et perennis fons beneficiorum et subsidiorum evadet, et certe largissimis his subsidiis, etsi serius et maxima ex parte tantum posteritatem, ast secure universum clerum et nationem beabit et sublevabit.

Itaque posteaquam toties fata modalitate, aucta capitalia ultra quatorcentena florenorum millia in val. austr. oxurgent, successores mei aeppi Albo-Iulienses cum suo presbyterio, sive capitulo rogantur, ut proventus e bonis immobilibus, et interusuriorum ex fuxuris deinceps capitalibus provenientia, tali perspicaci oeconomia pertractent, et administrari velint, ut pensionum, stipendiorumque numerus — de quibus §. IX

tiune neinterupta, necurmata si neamenata, totorum venituriloru si interusurioru, pre langa tote pensiunile, stipendie si salariile, cari in potera §. IX si X voru fi a se pune in curgere si a se solvi indata dupa mortem mea, — preste putieni ani va cresce penitus posteritate si pentru șermanulu cleru si poporu alu nostru, care, chiaru si in presente, putienu si-ar' usioru șortea prin unu ajutoriu neșemnatu, va cresce, d'icu, unu capitalu de 450,000 fl. v. a., d'in a le carui-a interusurioru se voru potu d'ici numai decātu beneficiile specificate la §. IX, si, prin o inmultire ingrigita si neinterupta a capitaleloru, cleru si poporu nostru va cascigu, preste unu seculu ședone, o fundatiune cu unu capitalu de unu milionu șeu doue de florinti, ace'a ce, pentru clerulu si natiunea nostra, va deveni o fontana nemarginita si perenale de binefaceri si ajutoorie, care prin resursele ei abundante, deșertardie si favorabili mai inadinsu numai posterității, inse anumite, va forici si va usioru șlipsele sale, clerulu si natiunea intrega.

Si asiē dupa ce, in modulu aretatu atâte-a ori, capitalele se voru fi inmultitu preste patru sute de mi de florinti in val. austr. urmatorii mei, metropoliti de Alb'a-Iulia, d'impreduna cu presbiteriulu șeu capitolulu loru, rogati, ca se binevoiesca a manipula si administru veniturile bunuriloru nemiscatorie cum si interusuriele cari voru proveni mai pre d'in capitalele venitorie, cu o oeconomia atāt de ingrigita, ca numerulu pensiuniloru si

in tote. Dar' fia-ne si noue iertatu a crede, câ se voru insielâ in acea asteptare.

Alte lucruri mai insemnate, ce e dreptu, n'a intrerinsu inca comitetulu nostru; avemu inse buna sperantia, câ nu se va opri aci, ci — folosindu-se de numeroasele midiloece, asupr'a câroru pote dispune — va multumî in modu plausibilu inca si alte asteptâri ale natiunei.

Cu tote aceste-a eu mi-permitu aici o intrebare. La punctulu XXX. alu protocolului adunârii generale de la Clusiu d'in 28/16 augustu se amintise ceva despre anticîtãtãle pretioase, cari s'au aflatu la saparea cãlei ferate in Belgradu si câ D. Rozoru si ar fi oferitu asociatiunei servitiile sale in asta privintã. Facut'au comitetulu nostru pasii de lipsa, pentru ca sê procure asociatiunei nu numai „descemne“, ci chiaru anticîtãti d'acele? Cã-ci asociatiunile altor'a d'in tiera vedemu câ nu nehidu ochii, ci folosescu binisioru frumos'a ocaziune d'a si-inavutîi colectiunile cu asemeni obiecte de mare pretiu. Nu numai museulu magiaru d'in Clusiu a pusu tote in lucrare, pentru ca sê traga la sine câtu mai multe d'in acele obiecte, ci se mai formã in tiera nostra si o societate magiara anume pentru procurarea anticîtãtiloru numite. Numai noi, cari ar trebui mai multu decãtu toti sê ne interesãmu de acele urme ale gloriei strabuniloru nostri, numai noi stãmu cu nepasare si aici.

Deslucirile, ce vine a ni le dã unu „C . . .“ in nrulu 27 alu „Federatiunei“, nu scimu cu sêu fãra autorisarea comitetului, in privintã redactãrii foiei „Transilvania“, nu ne multumescu intru nimic'a si trebe s'o spunu si eu, câ censur'a comitetului, asiã dupa cum a introdus' o acest'a, e o mare pedeca pentru colaborarea la numit'a foia. Dicu „asiã dupa cum a introdus' o“; pentrucã e intrebarea, daca §. 32. b d'in statute vine a se inticege intru tote asiã precum ni lu-comentezãd. „C . . .“ sêu elu in combinatiune cu §. 16 s'ar mai potè pre bine esplicã si altufeliu? Adunarea generala viitoria va hotari de siguru si-asupr'a acestui punctu.

Ore d. „C . . .“ nu afirma insu-si ceea ce s'a disu in nr. 20 alu „Federatiunei“; si nu este oresicum cu sine in contradicere, candu scrie: „Intre comitetu si redactoru nu existe nici o neintielegere sêu neincredere“; ér' apoi: comitetulu „vre sê scia ce apare in foia proprii, sê controleze, ca sê nu se tiparesca vre unu operatu in contra legiloru sociale, a statuteloru, ce ar' compromite scopulu asociatiunei?“ Ore d. redactoru de ali alu „Transilvaniei“ nu ar' sel si fãra votulu dlui „C . . .“ câ ce sê tiparesca in acea foia fãra de a lovî in „legile sociale“, in „statute“ si fãra d'a „compromite scopulu asociatiunei.“ Ce vorb'a „compromitere“ incape ea la unu locu cu numele acelu ilustru barbatu?

„Membrii asociatiunei inca nu su-organisati in sectiuni; pentru asemene intocmire nice nu existu inca nescari dispușetiumi in statute“ — dice mai departe d. „C . . .“ Ei, dar' existe, domnulu-meu, despre acest'a unu conclusu alu adunãrii generale, unica competentã de a comentã acele statute. Prin urmare organisarea in sectiuni si ori-ce alta imparãire

sêu intocmire a asociatiunei, menita de a inlesni ajungerea maretului ei scopu, nu numai nu e oprita pria statute, ci daca dlu „C . . .“ le-ar cetî mai bine, ar vedè, câ e tocmã basata in acele-si. Nu defectuositate statuteloru, dle „C . . .“, e caus'a stagnatiunei nostre; ci noi insi-ne, cari, daca amu voi, amu potè de siguru mai multu. De ce ne stau totu asiã balta alte cause, cari nu su-legate de statute? Au nu d'in lips'a de voia, de staruintia, de energia, de concordia si pentru câ e mare numerulu acelor omeni la noi, cari punu interesele particulari mai pre susu de tote? Éra mass'a poporului nostru e inca prè putienu desteptata spre a nu lasã pe toti speculantii, ca sê-si-bata jocu de causele lui cele sante!

(Va urmã.)

Copiele Plenipotintieloru,

alaturate la petitiunea Romaniloru transilvani, susținuta Maiestatei Sale imp. reg. in 30. dec. 1866.

(Urmare)

IX. Plenipotintia.

Data in Cichindealu 14/26. octobree 1866.

Subscrisi: Ioane Flesieriu m. p. parocu gr. cat., Georgiu Pascu m. p. docente gr. cat., Iuonu Gergelu m. p. cantoru si prop., Iuonu Gergelu m. p. proprietariu si plugariu, Teodoru Mala m. p. parocu gr. cat., Iuonu Flesiaru m. p. docente, Ioanu Toma m. p. proprietariu, Dafronu (?) P . . . (nedescifrabilu) proprietariu, E . . . (nedescifrabilu) Sipotaru m. p., Nicolae Popoviciu m. p. proprietariu, George Popoviciu m. p. docente, Moise Farcasiu m. p. parocu g. c., Silvestru Farcasiu m. p. cantoru, Petru Farcasiu clopotariu, Moise Chindea m. p., Moise Vigu m. p. parochu gr. c., Ioanu Balutiu m. p. plugariu, Elie Foltiesiu m. p. plugariu, Ioanu Gialmanu m. p. docente, Nistoru Angelu m. p. cooperatoru, Nicolae Lapadatu m. p., Gerasimu Angelu m. p. parocu gr. c., Ioane Fekete Negrutiu m. p. parocu gr. c., Iosifu Aronu m. p. plugariu, Tonã Telia m. p. plugariu, Paulu Stenuletu m. p. parocu, Emanuilu Or . . . (nedescifrabilu) m. p. econ., Georgie Dragosiu m. p. econ., Ionu Oplutoriu m. p., Ionu Orlunda m. p. docente, Georgiu Reimsila m. p. economu, Ioane Luca m. p. parocu, Ioane Luca m. p. docente, Ioanu Gavila m. p. cantoru si economu, Comanu Birsou m. p. parocu gr. c., Nicolau Birsanu m. p. economu, Paulu Stenuletu m. p. cooperatoru, Ioanu Pampu m. p. docente, Mateiu Popoviciu m. p. parocu, Nicolae Holandra m. p. docente, Teodoru Olariu m. p. cantoru, Nicolae Popu m. p. parocu gr. c., Vasilie Pineu m. p. docente, Petru Trifanu m. p. parocu in Tofilde, Simeonu Banea m. p. docente, Toma Nistoru m. p. economu, Demetriu Aronu m. p. parocu gr. c., Aronu Aronu m. p. economu, Aronu Mihuletiu m. p. economu, Ioane Ienciu m. p. docente, Simeonu Tizu m. p. economu (51).

X. Plenipotintia.

Data in Indolu 21. octobree 1866.

Subscrisi: Samoila Vlãsa m. p. protopopu gr. c. in Indolu, Michaila Cadariu m. p. proprietariu si not. in Indolu, Simione Cadariu m. p. proprietariu, Iosifu Munteanu m. p. docente, Ioane Cadariu m. p. proprietariu in Indolu, Ioanu Hadre m. p. proprietariu, Ioane Vlãsa m. p. juristu abs., Teo-

doru Fenesianu m. p. proprietariu in P. Sincraiu, Vasiliu Hosu m. p. parocu gr. c. in Schiopi, Iacobu Hosu m. p. docente in Schiopi, Grigorie Hosu m. p. cantore in Schiopi, Vasiliu Stuti m. p. docente si prop. in Hesmasiu, Iacobu Bordanu m. p. parocu gr. c. in Hesmasiu, Bartolomeiu Medanu m. p. parocu gr. c. in Muerãu, Sofioniu Munteanu m. p. par. gr. or. in Muerãu, Demetriu Bota m. p. parocu gr. c. in Siutu, Ioanu Copilu m. p. proprietariu in Siutu, Ilia Popa m. p. proprietariu in Siutu, Stefanu Hosu m. p. parocu gr. c. in Silvasiu, Constantinu Popu m. p. proprietariu in Silvasiu ung., Gerasimu Trifu m. p. docente in Silvasiu, Ioane Trifu m. p. proprietariu in Silvasiu, Vasilie Ciurilianu m. p. parocu in Ciurila, Gratianu Muncaciu m. p. prop. in Selicea, Vasilie Felecanu m. p. prop. in Selicea, Petru Epure m. p. prop. in Selicea, Ioane Nicola m. p. prop. in Feleacu, Vasilie Bosianu m. p. parocu in Selicea, Alesandru Baritiu m. p. parocu si prop. in Filea de josu, Irimie Ioanu m. p. prop. in Filea de josu, Ioanu Ghisonu m. p. prop. in Filea de josu, Gligoru Popu m. p. prop. in Filea de josu, Georgiu Teutianu m. p. parocu gr. res. in R. Agrisiu, Isaia Copadeanu m. p. parocu in Filea-de-susu, Basiliu Popu m. p. prop. si not. in Baisiora, Filoteiu Munteanu m. p. parocu gr. c. in Baisiora, Basiliu Lucaciu m. p. parocu gr. c. a Ierei, Hidegu Gavrilã m. p. docente in Iara, Mihailu Giorgie m. p. cantore in Iara, Ioanu Morariu m. p. parocu in Bicalatu, Ioanu Popu m. p. docente in Bicalatu, Simionu Morariu m. p. prop. in Bicalatu, Iacobu Fodoreanu m. p. parocu gr. c. in Sarduca, Demetriu Vutca m. p. parocu g. c. si prop. in Magura, Pantelemonu Vutca m. p. prop. in Magura, Alesandru P. Ramantianu m. p. parocu si not. a Berchisinului, Opra Lupu m. p. prop. in Berchisiu, Gregoriu Medanu m. p. parocu gr. c. in Petridulu-de-susu, Ioane Medanu m. p. not. si prop. in Petridulu-de-susu, Ioane Baritiu m. p. parocu gr. c. in Petridulu de midilocu, Maesimu Todea m. p. docente si cantore in P. de midilocu, Ladislau Balintu m. p. prop. si not. in Petridulu ungurescu, Iosifu V. Balintu m. p. preotu gr. c. in Petridulu ungur., Vasilie Coltoru m. p. magistru de lemna, si prop. in Petridu, Gavrilã Balica m. p. cantore si prop. in Petridulu ungurescu, (55).

XI. Plenipotintia.

Data . . . (loculu si tempulu lipsesce in copia)

Subscrisi: Ioane Gerasimu v.-protopopu in Ernutu, Aro-ne Gerasimu m. p. parocu gr. cat. in Petrila rom., Vasilie Socolu m. p. parocu gr. c. in Selcudu, Teofilu Popu m. p. parocu gr. c. in Basinou, Ioachim Ciãclanu m. p. parocu gr. c. in Ogrea, Nicolau Popu m. p. parocu gr. cat. a Subpadurei, Ananie Popu m. p. parocu in Gulusiu, Petru Nirasteanu m. p. parocu gr. c. in Ernutu, Georgiu Aldea m. p. parocu gr. c. in Curcerdea, Nicolae Popu m. p. parocu in Diogu, Ioane Banfu m. p. parocu in Futacu, Iosifu de Tamasiu m. p. par. in Bordu, Ioane Sacaciu m. p. negotiatoriu in B. Besineu, Ioane Masa m. p. paroculu Cipãului, Alesandru Valerianu m. p. preotu in Salcudu, Ioane Francu m. p. proprietariu, Mihaleu Morariu m. p. proprietariu, Andreiu Voda m. p. proprietariu, Georgie Bucuru m. p. proprietariu, Iovu Nistoru m. p. prop. in Gãlãsiu, Basilie Chelsea m. p. prop. in Gãlãsiu, Iosifu Lazaru m. p. prop. in Ernutu, Alesandru Socolu m. p. prop. in Salcudu si Lechintia, Nicolau Adamescu m. p. prop. in Siculia, Filonu Popu m. p. prop. in M. Orba, Georgiu Craciunu m. p. prop. in Ernutu, Macacaciu Popu m. p. prop. si jude proc. in Ernutu, Georgie Ciãclanu m. p. prop. in Cipãu,

XI. XVI. sermo est — non augentur, sed potius ad conflanda et augenda capitalia, eoque adjungantur, donec totum capitale, saltem ad unum et alterum millionem florenorum val. austr. exsurgant, et accrescant, — nam si lubet, etiam ulterius in augendis capitalibus, procedi poterit — prouti § IV. a dictum est — summa industria et providentia incumbant, et adlaborabunt.

§. XXIV.

Posteaquam hac ratione, decursu temporis, unum capitale unius, vel duorum millionum florenorum in v. a. clerus, et populus noster obtinebit — quod capitale omnino proferret: quinquaginta, aut centum milia florenorum v. a., — eo omne studium et operam successores mei metropolitae Alb-Julienenses cum suo presbyterio, sive capitulo, aut cum viris illustrioribus laicis convertent, ut in loco sedis metropolitanae — vel ubi magis opportunum, vel bonum videbitur — implorata, et exorata a SSima Sua caes. reg. et ap. Maestate facultate et altissima licentia, erigatur gymnasium nostrum Balasfalvense, ad realitatem, et dignitatem saltim unius academiae, si non etiam universitatis, in qua ex hac mea fundatione erigantur, et fundentur tres cathedrae — pro dilatandis scientiis paedagogicis — tres pro scientiis realibus — quatuor pro scientiis juridicis — duae pro oeconomiae — et duae pro philosophiae studiis, et alias cathedras pro studiis politheicis etc. etc. — Huc accedent

stipendioru — despre cari este vorba la §§. IX, XI, XVI, — sê nu se maresca, ci mai bine sê se adauga spre adunarea, si imultiplarea capitaleloru pana atunci, pana, candu capitalulu intregu se va fi imultiplu si adausu colu putienu la unulu sêu doue milione de florinti in val. austr., fiindu câ, de va fi cu placere, se va potè procede si mai departe cu imultiplarea capitaleloru r'a precum s' disu la §. IV. Tote aceste voru fi a se impleni cu grigi'a si silinti'a cea mai mare.

§. XXIV.

Dupa ce lerulu si poporulu nostru va fi cascigatu in modulu acestu-a dupa câtu-va tempu unu capitalu de unu milionu sêu doue de florinti in val. austr., care capitalu va dã in totu anulu unu venitu de cinci-dieci, sêu una sutã de mii de flor. in v. a., — urmatorii mei, metropolitã de Alb'a-Jul'ia, d'impreuna cu presbiteriulu sêu capitolulu loru sêu cu barbatii mireni mai illustri, si voru pune tota silinti'a si grigi'a intr'acolo ea, cerendu iudereptãtirea si convoirea prè-innalta a prè-saceri Sale Maestãti ces.-reg. si apostolice, la loculu scaunului metropolitãnu — sêu unde se va vedè de bine sêu mai cu scopu, — gimnasiulu nostru de Blasiu sê se radice celu putienu la pusetiunea si demnitãtea unei academie, sêu chiaru si a unui universitãti, in carea sê se infintieze si fundeze trei catedre pentru completarea sciintieloru pedagogice, trei pentru sciintiele reali, patru pentru sciintiele juridice, doue pentru studiulu oeconomiei, si doue pentru alu filosofiei, si alte catedre pentru studiile politheicne, etc., etc. Cãtra acestea se voru numerã salarie-

et cathedrae professorum iuris canonici, et disciplinae ecclesiae orientalis; professoris rituum et cantuum, instructricis puellarum — de quibus §. IX. punctis 11. 12 et 13. superius actum est. — nec non etiam pro uno catecheta academico una fundabitur cathedra, — uno verbo successores mei metropolitae cum suo presbyterio sive capitulo, et cum aliis illustrioribus viris laicis e natione nostra et confessione, quorum paternae sollicitudini et curae sapientique iudicio, et administrationi et dispositioni totum negotium (in quantum ego superius in hoc fundationali instrumento, nullam fecerim dispositionem, aut reformationem facturum sum) committo et concedo, ut pro necessitate rerum, et indigentia temporum, id quod optimum et maxime utile, et necessarium pro clero et natione esse iudicaverint, faciant, exaudita in tali casu semper prius opinione, si non omnium, saltem praecipuorum archidiaconorum, et memorabilium aliquorum secularium etiam virorum ecclesiae nostrae, eminentioribusque in officiis publicis constitutorum — quorum sapienti consilio e proventibus huius fundationis suo tempore ea procurabunt, instituent, et fundabunt, quae magis necessaria, aut apta et idonea videbuntur ad promovendam in clero et natione nostra eminentiorem culturam, civilisationemque, ad promovendas omnigeras scientias, pulchrasque et utiles artes, atque religiositatem et moralitatem.

le si catedrele profesoriloru de dreptulu canonicu si de disciplinã baserocci orientali, a profesorelui de ritu si de cantare, a instructoriei de fete — despre cari s'a vorbitu mai in susu la §. IX, punctele 11, 12, si 13, si se va infintia asiderea o catedra pentru unu catechetu academicu; cu unu cuventu, urmatorii mei, metropolitã de Alb'a-Jul'ia d'impreuna cu presbiteriulu sêu capitolulu loru si cu alti barbatii mireni mai illustri de natiunea si confessione nostra, in a caroru staruintia si grigie parintesca, judecata inticeptã, administratiune si despusetiune, lasu si incredintiezu tota acesta afacere (in câtu adeca Eu n'asiu fi facutu mai de a supr'a in acestu instrumentu fundatiunale vre-o despusetiune sêu nu voi face vre-o schimbare,) voru face totu aceea, ce dupa impregiurãri si recerintiele temporiloru voru judecã mai de bine, mai folositoriu si de lipsa pentru cleru si natiune, ascultandu mai innainte in asemenea casu totu-de-un'a opiniunea de-si nu a totoruru, dar celu putienu a archidiaconiloru mai de frunte, precum si a unor barbatii mireni mai renumiti tienetori de eclesiã nostra si asociati in oficiile publice mai innalte, cu a caroru suatu intieptu voru procurã, infintia si fundã la tempulu sêu d'in veniturile aceste fundatiuni totu ce se va vedè a fi mai necesariu sêu aptu si cu scopu pentru inna intarea unei culture si civilisatiuni mai corespundentorie intre clerulu si natiunea nostra, pentru a promovã totu feiulu de sciintie, arti frumoase si folositorie, precum si religiosetatea si moralitate.

Alesandru Suci u. p. parocu gr. c. in Bobohalma, Nicolau Popu m. p. prop. in Bobohalma, Danielu Voda m. p. prop. in Bordu, Danila de Tamasiu m. p. proprietariu, Samsonu Rusu m. p. prop. in Peterlac'a romana. (33.) (Va urmã.)

ROMANIA.

La 19 aprilie sera s'a datu a dou'a serata patronata de membrii Ateneului romanu, in favorulu acestei institutii in-temeiata sub numirea de conferintie publice de câtra ministrulu Nicolae Cretiulescu, in sal'a casei lui Beyzade Costache, spre inaltiarea adica a unui edificiu propriu in care s'è se espuna si s'è se comunice sciint'ia si talentulu publiculu romanu. —

Staruintiele si zelulu ce depunu membrii acestui Ateneu, spre desvoltarea câtu s'ar potè mai largu a unei asemenea institutii folositoare, suntu intr'adeveru prodigioase si demne de tota laud'a. Cu tote aceste-a, fãra a acusa pre publicu de indiferentia completa in privint'ia Ateneului romanu, cautã s'è constatãm, cã la acest'a a doua serata, data pentru adunarea unui fondu cu care s'è se inalte unu edificiu alu ateneului romanu, cei ce n'au voitu s'è tiena socotela nici de tempulu uritu d'in ser'a de domineca nici de alte distractiuni in cari intelectualulu nu are locu, au fostu mai cu s'ema membrii vechiei aristocratii romane, profesori si câti-va juni de prin scole.

Serat'a a avutu duce pârti: musicale si literaria.

E de prisosu a spune cã cei ce au concuratu cu talentele dloru la acest'a representatiune au incantatu publiculu ca totu-d'a-un'a.

Betranulu Ioanu Heliade Radulescu inse, oferindu concursulu s'eu la representatiunea acest'a, a tîenutu o convorbire literaria despre epope'a romana si a declamatu cantulu alu II-le alu nemuritoriei sale poeme „Mihaida“.

De la fia-care suntemu in dreptu a cere potrivitulu ungerii sale cu degetulu creatorelui. Nime nu se pote plati de detoriile sale câtra patria pana traesce, si celu ce aru potè mai multu si ar face mai pucinu, i remane detoriu.

Nu scimu deca vomu mai avè o epoca de altiare de anima romanesca, epoca pre candu se concepea si se scria Mihaid'a, si nu scimu deca in acea epoca vomu mai avè unu Heliade. De aceea, o parinte alu regenerarii limbii si literaturii romane, noi urmãm a te trage necontentitu la judicata pentru cã nu s'orsiesci acest'a epopea romana, ca s'è ne bagi cu dins'a in numerulu acoloru popore, prin care se insemna, cã a trecut civilisatiunea si cultur'a, prin câte unu monumentu ca Iliada, ca Eneid'a, ca Ierusalimulu liberatu, ca Luciadele etc. etc.

A! negresitu, cutediãmu a dîce cã Enriad'a aru fi remasu o palida poema pre langa Mihaida, deca creatorele Mihaid'ei ar fi avutu staruint'ia care a avutu creatorele Enriadei.

Suntu monumente mari incepute in literatur'a romana si cari monumente voru remanè perdute candu nu voru mai fi acei-a cari le au inceputu. Este traductiunea Iliadei lui Omer de d. Const. Aristia, pre care nime altulu afara de domniului nu va mai potè s'o continue; este traductiunea Biblii inceputa de d. Ion Heliade R. pre care nime, candu nu va mai fi domniului, nu va mai potè s'o continue; si este poem'a epica Mihaid'a d'in care ne va remanè numai cantulu alu doilea, — pentru cã cantulu I trebeu refacutu — spre a ne aretã cã ce ar fi fostu se fie acest'a poema deca ar fi fostu.

„Tr. C.“ insemna cã ministeriulu instructiunii Publice este detoriu, si acest'a detoria se perpetua d'in ministru in ministru pana va veni acel'a care se platesca acest'a detoria, — ministeriulu instructiunii Publice este detoru se chiane pre d. Aristia si s'è-lu indemne ori-cum va sci mai bine s'è finesca si s'è tiparesca tote rapsodiile Iliadei; se chiane pre d. Eliade si s'è-lu ingageze, ori-cum va sci, s'è ispravasca Bibli'a si Mihaid'a. O dîcemu in cugetulu celu mai curatu si cu convictiunea cea mai profunda, cã nu ar esiste psaltirea nici intr'o limba moderna ca in limb'a romana, deca psaltirea s'ar traduce in romanesce de câtre Ioanu Heliade R. — Celu pucinu atãtu domnule Heliade: Psaltirea si Mihaid'a: poem'a universale si poem'a natiunale; legea si patri'a; adorarea lui Domnedieu si adorarea Romaniei, éta cârtile de rogatiune, de altiare si de invetiamentu care esti dta detoru se dai patriei dumitale. Esci detoru si trebeu s'è te grabesci cã-ci betranctiele vinu, si acest'a detoria posteritatea d-tale nu va potè-o plati.

„Tr. Carp.“

Cuventarea dlui I. Codrescu, rostita in Camer'a Romaniei la 24 martiu, 5 aprilie.

Domniloru, luandu cuventulu asta-di inaintea d-v, sum adencu miscatu mai cu s'ema avendu a ve vorbi pre teramulu, pre care onor. d. Ministru de Interne a pusu cestiunea.

D-loru, mar nainte de tote voui face o marturisire: Eu sum unulu d'in acei ce au subscrisu proiectulu de lege in cestiunea evreiloru (aplauso), declaru deci, cã nici eu, si nici unulu d'entre amicii mei câti au subscrisu acelu proiectu, nu amu avutu nici cea mai mica intielegere, nici directa, nici indirecta, cu onor. Ministeru; in casulu acest'a nu amu avutu nici o intielegere, nu dora cã nu amu fi voitu ca o asemenea cestiune se fia pusa in discutie dupa o chibzuire ore care, fia macaru indirecta, cu guvernulu tieiei, daru d-loru, prepui-torii proiectulu in cestiune, scieau bine, si inca de mai nainte, intru câtu in acest'a materia intielegere pote s'è fia. D-loru,

candu am subscrisu proiectulu de lege in privint'ia evreiloru, scieamu asemenea preã bine, si eram dinainte cu totii pregatiti, la tote insultele, la tote calumniile, la tote injustitiile ce avea'u s'è se arunce asupra nostra. — Sciamu cã o s'è fimu tratati de barbari, scieamu, cã o s'è ne numesca jidano-fagi; dar, cu tote aceste, erã unu lucru, care in anim'a nostra vorbia mai tare de câtu ori ce, erã detori'a nostra!

D-loru, nimeana nu pote negã cã acest'a cestiune a evreiloru a devenitu in tier'a nostra o cestiune de victia natiunale. Daca si d-v. ati fi avutu ocaziune a vedè poporulu Romanu, cum este decimatu, cum este adusu la temnitiele saraciei prin lacomi'a evreiasca; daca ati privi fetele cele mai frumoase, florea sateloru nostre, corupte prin mescesiugurile evreesce, si transportate cu sutele spre a fi speculate, pana in launtruile cele mai departate ale Asiei mici; si pana in Egiptu! (aplauso) — Daca ati voi s'è vedeti pe junii nostrii sateni, chiaru d'in copilarie ademiniti si condusi d'in ticalosia in ticalosia pana ce e cuprinsu trupulu loru si imbibatu de beutur'a otraviciosa a evreului (aplauso), ajungu astu-felu in stare de fantome (aplauso). Daca ati voi s'è vedeti tergurile nostre pustiite de elementulu romanesce si natiunea nostra degenerandu d'in d'i in d'i, si pe acea frumoasa poporatiune care erã odata in muntii Moldovei, devenindu pe fia-care d'i mai multu o poporatiune garbova si uriciosa, care nu pote inspirã decãtu mila si desgustulu (aplauso). Ei bine, d-loru! desfidu pe ori cine, care vedendu tote aceste ar potè s'è nu strige indata: Natiunea acest'a trebeu scapata de acest'a plaga! Cestiunea evreiloru in acest'a tiera trebeu regulata!

Acest'a este d-loru, sentimentulu care ne-au facutu si pe noi de a luã initiativ'a in acest'a cestiune. — Amu voitu d-loru s'è chiamãmu atentiunea reprezentantiloru natiunei, si d'in cele-lalte pârti ale Romaniei; amu voitu s'è le spunemu si loru, cã Romani'a, Patri'a nostra a toturoru, deca este ferita in unele pârti ale ei, trebeu s'è gandesca si la acele pârti care suferu si suferu amaru! Amu voitu s'è chiamãmu atentiunea reprezentantiloru d'in acele pârti ale Romaniei care, d'in norocire si d'in unu daru Domnezescu, sunt scapate de acestu reu pana acum, s'è le aretãm periculu si s'è le spunemu, cã daca lucrulu va remanè astu-felu cum este asta-di, apoi in curendu, si preã curendu pote, si acele pârti ferite pana acum, voru ajunge si ele in starea in care o parte d'in tiera este deja. (aplauso). Amu voitu s'è chiamãmu atentiunea loru, si s'è le dîcemu: fratiloru, doue detorie aveti de implinitu in acest'a cestiune: s'è scapati pe nisce frati care suferu acum; si s'è ve asigurati si pe d-vostra pentru viitoru: (aplauso) regulati daru cestiunea acest'a!

Ei bine, d-loru, unde este crim'a unui asemenea faptu? Venit'amu noi s'è impunemu voint'ia nostra cui-va? Nu, d-loru, noi amu venitu cu umilintia si respectu s'è ospunemu inaintea d-v. o situatiune, s'è ceremu unu remediu. Daca leaculu pe care noi l'amu propusu nu place; deca se socotesce pre violinte, barbaru chiaru: Ei bine, propuneti d-v. aceea ce veti socoti mai nemeritu, amendati propunerea nostra, noi nu ne improtivimu, dar pentru D-dieu, d-loru, cestiunea acest'a trebeu s'è se trateze; cãci lucrulu nu pote remanè asiè!

(Va urmã.)

Noutãti Straine.

FRANCA. In lumea diplomatica se pare, cã totu-si nu domnesce pacea aceea, despre care bucina atat'a foiele oficiose ale regimulu francescu. Cã exista orecari greutãti, deducemu d'in multele convorbiri intre ministrulu Moustier, contele Metternich, reprezentantele Austriei, si contele Goltz, ambasadorulu Prusiei, ba, pre cum se vorbesce, chiaru si cu solulu Danemarcei. La aparintia se trateza despre cestiunea desarmãrei, carea devine totu mai ardinte. Poporulu ratiuneza asiè: deca regimulu voiesce pacea, s'è nu impuna poporulu sarcine, cari numai atunci s'aru potè repitificã, candu ne-aru amenintia resboiulu! — obiectulu acest'a atrage atentiunea poporulu cu atãtu mai tare, fiindu cã tocmã diariile oficiale combatu proieptele de desarmare, si le dechiara neposibile. De aici urmeza apoi, cã agitatiunea in contra regimulu cresce pe d'i ce merge. Imperatulu, pre cum se dîce, inca se tienne de superstitiunea vechia, care mesura puterea poporeloru dupa numerulu soldatiloru loru. D'in foile oficiose nu se pote orientã omulu; aceste acusi seriu in contra resboiulu, pentru cã imperatulu considera resboiulu ca o nenorocire mare, acusi publica articuli cari sunt meniti a conturbã opiniunea publica, ce pretinde cu atãtu vecmintia desarmarea generala. — Cerintiele enorme ale ministeriulu de resboiu pentru bugetulu anului presinte sunt cauzate prin obligatiunile ce li-a luat regimulu asupra-si, prin urmare, deca corpulu legelativu aru sterge mai multe milioane, regimulu aru fi constrinsu a contrage unu imprumutu nou. Se vorbesce, cã regin'a Angliei aru fi inceputu a corespunde directu cu suveranii Franciei si Prusiei, pentru a incungiurã complicãrile, ce s'aru potè escã d'in cestiunea desarmãrii.

ANGLIA. Regimulu anglesu a primitu o depesia d'in Sidney (Australia), care anuntia o intem- plare intristatoria pentru famili'a domnitoria d'in

Angli'a. In 12 Aprilie adeca unu membru alu partidei fenieriloru, O'Farrel Soss, a comisu unu atentatu in contra principelui Alfredu, descarcandu d'in detretu unu pistolu in spatele principelui. Atentatorulu a fostu prinsu indata, si a marturisitu fapt'a. — Glontulu s'a scosu afara si restituirea principelui propasiesce in modu imbucuratorriu. — Principele Alfredu, alu doile fiu alu reginei Victori'a, in etate de 24 ani e in serviciu in marin'a anglesa. Nici unu omu cu mintea sanatosã nu va aprobã acest'a eruptiune selbateca a fanaticismulu politicu, in contra unui teneru nevinovatu, a carui caletoria in Australia n'are nimicu de a face cu politic'a.

Ori cãte nedreptãti a comisu Angli'a fatia cu Irlandi'a, atari fapte de rusine voru ruinã pentru totudun'a fenianismulu, care comite atentate in contra personelor private, numai pentru cã acestea d'in intem- plare stau pe trept'a sociala cea mai inalta, si care arunca in aeru inchisorile si sacrifica viet'ia multoru omeni pentru a elibera pe câti-va prizonieri. Firesce cã n'aru fi cu dreptate a face partid'a fenieriloru respunsabila pentru crim'a unui nebuu patriotu iricu.

A dou'a depesia d'in Londr'a trateza despre expeditiunea abisinica; armat'a anglesa a eluptatu victoria splendida asupra regelui Teodoru. Cetatea Magdal'a, in care se retrasese regele cu armat'a sa, e cucerita, prizonierii anglesi sunt eliberati; regele Teodoru a caditu in lupta. Generalulu anglesu Napier adeca batù pe inamicu in 13 l. c. naintea portiloru cetãtii Magdal'a; in urmarea aceea regele se retrase in cetate, si scose d'intr'ins'a pe toti prizonierii si ne-combatantii. Generalulu Napier cerù predarea neconditiunata si ocupã cetatea cu asaltu in 14 l. c. Lupt'a se dîce cã a fostu forte crancena, 14000 abisimani au depusu armele.

Invingerea d'in Abisini'a dã ansa dînuariulu „Times“ la unu articlu entusiasmatu de triumfu, in care asemenea pe generalulu Napier cu Cesaru, cu a carui cuvinte: veni, vidi, vici, se pote mari pe dreptulu sigeneralulu briticu. D'in articulu acest'a mai scotemu cãte-va detaiuri despre lupt'a de la Magdal'a: In Vineri-a Pasciloru se apropiase Napier cu osten sa cam la dicee mile de cetatea Magdal'a. Inimiculu se aflã intr'o pusetiune bine fortificata, adeca pe vârfulu unoru culmi tîpisie, cari domnescu siesurile d'in apropiare, si generalulu anglesu erã inca neresolvitu cã in ce modu s'è escuteze ataculu. Spre noroculu anglesiloru regele Teodoru insusi incepù lupt'a, atacandu antãi'a brigada a lui Napier, care inse, de si cu perderi mari, lu-respînce. Succesulu moralu alu acestei lupte fù mai momentosu, de câtu evenimentulu urmatoriu.

In diminet'ia urmatoria regele Teodoru incepù a negociã cu generalulu anglesu, dar fãra succesu in destulterioru pentru ambele pârti, cã-ci regele nu se poteã convinge, cã pusetiunã sa e desperata. Anglesu cereã eliberarea neconditiunata a prizonieriloru, pentru cã erã de temutu, cã inimiculu i-va fi si macelãritu. Dar spre cea mai mare suprinde a anglesiloru prizonierii se eliberara inca in dînu'a aceea, regele Teodoru inse nu voiã a capitulã. Napier i-concese o ore tempu de cugetare, dupa decursulu caror'a se incepù asaltulu spriginitu de artileria cu tunuri dupã constructiunea lui Armstrong. Succesulu fù splendidu. Dupa ocuparea pusetiunii celei mai fortificate inimic depusera armele. Regele inse totu nu-si perduse cãragiulu, si se aperã cu câti-va credintiosi de ai s'è pana la cele mai extreme; dar fãra folosu. Vedendu cã nu mai este sperantia de reusitu, si-curmã vietu prin o puscatura de pistolu, pre cum se dîce; alu depesie era-si afirma, cã a caditu prin unu glontu d'in partea inimiciloru.

Varietãti.

* * (Multiemita publica.) Suscrisulu me senti detoriu aduce multiamita publica rdiss. d. Mateu Chisiu, canonicu a Logosiu, pentru beneficiulu de 27 fl. v. a, cu care a binevoit a me ajutorã in frecuentarea claseloru snperiore. Beisusiu, 1 aprilie 1868. Simeonu Almasianu, studinte de a VII clãsi.

* * (O ordinatiune) a ministeriulu ung. de comertu provoca pre oficialii de la telegrafu ca, decumva voiescu se tienne posturile loru si mai departe, s'è se oblige: 1) cã in cursu de trei ani voru invetiã limb'a magiara, 2) cã in decursulu unui anu voru cere impamentenire.

* * (Epistolele espres) se potu tramite si nerecumentu Ministeriulu de Vien'a in contielegere cu ministeriulu de comertu d'in Ungari'a au stersu pretiulu fortiatu pentru epistolele recumendate si espresu. Pretiulu pentru admanuarea tempu de nopte s'a moderatu; adeca in locu de 30 cr. se voru plati numai 15 cr. Pre epistolele espresu e a se inseru „espresu.“ Epistolele acestea se potu tramite recumendate si nerecumentate, dar' platite. Pentru admanuarea la curã adresatu, care nu ar' locu la statiunea postala, a se respunde 50 cr. dupa milu.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.